

PROBLÉMAKATALÓGUS

*Erasmus Plus
Stratégiai partnerség
a szociális érzékenység
fejlesztéséért*

A kiadvány az Erasmus Plus Stratégiai partnerség a szociális érzékenység fejlesztéséért c. pályázat 2015-1-HU01KA201-013623 keretében készült

Erasmus Plus Stratégiai
partnerség a szociális
érzékenység fejlesztéséért

PROBLÉMAKATALÓGUS

2015-1-HU- 01KA201-013623

A projektet az Európai Bizottság támogatta.

A kiadványban megjelentek nem szükségszerűen tükrözik az Európai Bizottság nézeteit.

A kiadványt a Bartók Béla Elméleti Líceum (Temesvár), a Katház Közhasznú Nonprofit Kft (Szeged) és a Bátorkeszi Magán Szakközépiskola (Bátorkeszi) készítette.

2016

További közreműködő partnerek:

Angers-i Egyetem Társadalomtudományi és Bölcsészettudományi Kar Földrajz Tanszéke (Angers)

Akademie Klausenhof (Hamminkeln)

Socialna Akademija (Ljubljana)

Tartalom

5

Bevezető gondolatok: a problémakatalógus háttere.....	7
A problémakatalógus célja	9
A problémakatalógus felépítése és témái.....	10
Közösségi tevékenységek és közösséghez tartozás érzése	11
Önkéntesség.....	13
A társadalmi tudatosság	16
Jövőbe vetett bizalom és boldogság.....	18
Problémalista	19
Konklúzió helyett	20
Melléklet	21

Bevezető gondolatok: a problémakatalógus háttere

7

Jelen dokumentum az *Erasmus Plus Stratégiai partnerség a szociális érzékenység fejlesztéséért* c. nemzetközi pályázat keretében született meg. Az „Érted?!” címmel zajló hároméves projekt¹ célja, hogy 30 órás akkreditált pedagógus-továbbképzést fejlesszen a magyarországi középiskolai tanárok számára, a szociális érzékenység növelése témájában. A 30 órás továbbképzés segítségével a pedagógusok eszközt kaphatnak a kezükbe ahhoz, hogy hatékonyan tudják diákjaik szociális érzékenységét fejleszteni, és ezáltal erősödjön a felnövekvő generációk társadalmi elköteleződése. A projekt a következő négy fő részre tagolódik: helyzetelemzés, képzés, tananyagfejlesztés, illetve értékelés és akkreditáció.

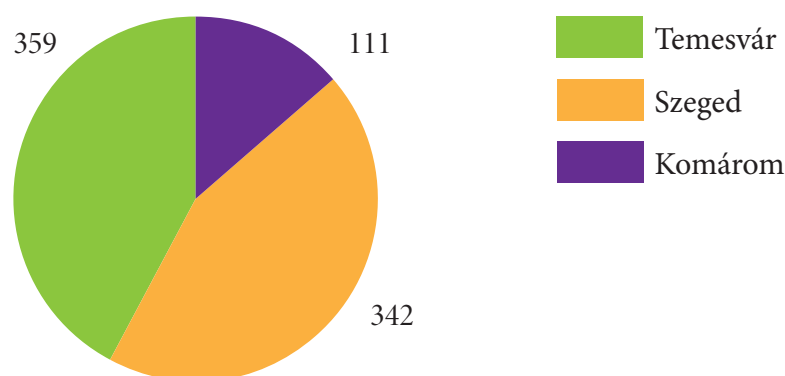
Az alábbiakban olvasható problémakatalógus a helyzetelemzési fázis kivonatos összegzése, amely a képzési fázisban és a tananyagfejlesztés során is felhasználásra kerül. A problémakatalógus alapját egy három régióban (Csongrád és Békés megye, Temesvár és vonzáskörzete, Komárom és vonzáskörzete) középiskolás fiatalok által kitöltött kérdőív adja.² A középiskolák kiválasztásánál tekintettel voltunk arra, hogy különféle típusú iskolákat (gimnázium, szakközépiskola, szakiskola) és különböző társadalmi háttérű fiatalokat vonjunk be. A kérdőívet az Angers-i Egyetem Társadalomtudományi és Bölcsészettudományi Kar Földrajz Tanszéke készítette a Katház Közhasznú Nonprofit Kft (Szeged) közreműködésével. A kérdőív kitöltését a temesvári Bartók Béla Elméleti Líceum és a Bátorkeszi Magán Szakközépiskola közreműködésével végeztük el.

A feldolgozott válaszok száma 812 db, amelyből 342 db származik Szegedről, 359 db Temesvárról és 111 db Komáromból.

¹ A projekt megvalósítási időszaka 2015. szeptember 1. – 2018. augusztus 31.

² A kérdőívet ld. a problémakatalógus végén, a Mellékletben.

1. ábra A válaszadók megoszlása a kitöltési helyszínek szerint

A kérdőív önkitöltős formában, online és nyomtatott verzióban volt elérhető a középiskolai diákok számára. A kérdőív zárt és nyitott kérdéseket tartalmazott. A skálás válaszok mellett több szociológiai fogalommal vagy kérdéssel kapcsolatban a diákok saját véleményére is kíváncsiak voltunk. Tekintetbe véve a kérdőív önkitöltős jellegét, egy komoly módszertani kérdés is felmerül: vajon elvárható-e egy 14-18 éves, középiskolás korú fiataltól, hogy tisztában legyen a kérdésekben szereplő szociológiai fogalmakkal (pl. társadalmi tudatosság). A kérdés felmerülésének helytállóságát igazolja, hogy a válaszok alapján a fiatalok valóban nem rendelkeznek átfogó, letisztult képpel a társadalmi helyzetet, problémákat és fogalmakat érintően. Például, a problémakatalógus további részéből kiderül, hogy a válaszadók a szegénységet és a gazdasági helyzetet az országuk előtt álló fontos jövőbeli problémának tartják, ugyanakkor a jövőjüket kvázi "fényesen" látják.

Itt érdemes még egy további megállapítást tenni. Ha ugyanis arra a következtetésre jutunk, hogy egy 14-18 éves fiatal nem képes a kérdőív kérdéseire önállóan, a személyes véleményét kifejtő választ adni, akkor a válaszok kinek a véleményét tükrözik (pl. szülők, tanárok stb.)?

A problémakatalógus célja

9

A problémakatalógus – jellege és a pályázati folyamatban elfoglalt helye révén – kettős célkitűzéssel rendelkezik. Egyrészt, szeretnénk releváns információt gyűjteni az akkreditálandó harmincórás továbbképzés vonatkozásában a közvetett célcsoport, azaz a diákok szempontjából. Ez azért is fontos, hiszen a középiskolai diákok egyúttal a továbbképzés potenciális hasznélvezői is lesznek. Másrészt, a problémakatalógus a pályázati folyamat első, előkészítő szakaszának eredményeit is összegzi, és kiinduló pontot nyújt a továbbképzés kidolgozását követő válaszkatalógus elkészítéséhez is.

Ezek alapján a problémakatalógus feladata:

1. Listába szedni azokat a szociális problémákat és kérdéseket, amelyeket a fiatalok a kérdőív kitöltése során megfogalmaztak; ezáltal kiinduló pontot biztosítani a harmincórás pedagógus-továbbképzés tananyagának kidolgozásához
2. A személyes vélemény kifejtésére lehetőséget adva felmérni a diákok mint a fejlesztendő továbbképzés hasznélvezőinek a szociális problémákkal kapcsolatos ismereteit és attitűdjét
3. Az előkészítő folyamat és a helyzetértékelés összegzése és lezárása
4. Kiindulópontot adni a pályázati együttműködés végén felállítandó válaszkatalógus kidolgozásához

A problémakatalógus felépítése és témái

A problémakatalógus két részből épül fel. Az első részben a kérdőív releváns eredményeit mutatjuk be, míg a második rész egy ún. problémalistát tartalmaz, azaz a fiatalok által megjelölt legsúlyosabb problémákat és a hazájukra váró kihívásokat soroljuk fel fontosság szerinti sorrendben.

A problémakatalógus első felében részletesen bemutatott témákat úgy választottuk ki, hogy a dokumentum minél inkább hasznos információkat és megfelelő kiindulási alapot nyújtson az akkreditálandó pedagógus-továbbképzés szempontjából. A bemutatott eredmények vázlatos rálátást nyújtanak arra, hogy a középiskolás fiatalok (a továbbképzés közvetett célcsoportja) hogyan gondolkodnak a szociális problémákról, illetve esetlegesen milyen, a szociális érzékenység fejlesztésével kapcsolatos, ahhoz nélkülözhetetlen készségekkel rendelkeznek.

Habár a szociális érzékenység önmagában is rendkívül komplex fogalom, mégis, úgy gondoljuk, ez nem fejleszthető bizonyos kapcsolódó kompetenciák és készségek nélkül. A problémakatalógus további részében ezeket a készségeket mutatjuk be.

1. Közösségi tevékenységek és közösséghez tartozás,
2. Önkéntesség,
3. Társadalmi tudatosság,
4. Jövőbe vetett bizalom és boldogság.

Közösségi tevékenységek és közösséghez tartozás érzése

A közösségi tevékenységekben való részvétel és a közösséghez tartozás érzése fontos szerepet kapott a kérdőívben, mivel úgy gondoljuk, ezek a szociális érzékenység fejlesztésének elengedhetetlen előfeltételei, hiszen a közösségi gondolkodás és a másokért való felelősség érzése nélkül nehezen képzelhető el a társadalmi problémák iránti fogékonyság és a társadalmi elköteleződés is.

A közösségi akciókban való részvétel tekintetében a kérdőív a középiskolai diákok általában vett részvételi arányáról és különböző közösségi tevékenységekre vetített részvételi arányáról gyűjtött információt.

A közösséghez tartozás érzése tekintetében azt vizsgáltuk, hogy a válaszadó tagja-e, és ha igen, milyen közösségnek. Jól látszik, hogy a leggyakoribb közösségtípusok a kapcsolati háló legközelebbi tagjaival alakulnak ki: barátok (29, 2%), majd ezt követik a család (14,2%) és a szabadidős tevékenységek (14,2%) mentén formálódó közösségek. Érdekes eredmény továbbá, hogy a második leggyakrabban előforduló válasz (23,3%) a „Nem válaszolt” volt.

Érdekes különbség mutatkozik a válaszok tanulmányi hely szerinti bontásában: Szeged és Komárom kb. 20 százalékponttal megelőzi Temesvárt a közösségi érzés tekintetében.

1. táblázat Közösséghez tartozás típusai a válaszadók összességére vetítve

KÖZÖSSÉG TÍPUSA	Válaszok száma	Gyakoriság
Közei barátok	237	29,2%
Családi kör	115	14,2%
Szabadidős tevékenység kapcsán (sport, művészet, stb..)	115	14,2%
Települési keretek között (városrész, falu, város)	91	11,2%
Egyházi keretek között	37	4,6%
Közösségi oldal révén	19	2,3%
Egyéb	9	1,1%
Nincs válasz	189	23,3%
ÖSSZES VÁLASZ	812	100%

2. táblázat – Közösséghez tartozás típusai a tanulmányok helyszínének függvényében

Helyszín				
KÖZÖSSÉG TÍPUSA	Szeged	Temesvár	Komárom	Összesen
Közei barátok	33,7%	19,9%	43,2%	29,2%
Családi kör	13,7%	15,5%	11,7%	14,2%
Szabadidős tevékenység kapcsán (sport, művészet, stb..)	20,3%	9,1%	9,9%	14,2%
Települési keretek között (városrész, falu, város)	9,5%	15,1%	8,1%	11,2%
Egyházi keretek között	4,2%	4,4%	6,3%	4,6%
Közösségi oldal révén	2,5%	2,9%	0,0%	2,3%
Egyéb	1,4%	0,6%	1,8%	1,1%
Nincs válasz	14,8%	33,6%	18,9%	23,3%
ÖSSZES VÁLASZ	100%	100%	100%	100%

3. táblázat – Közösségi érzés a tanulmányok helyszínének függvényében

Helyszín				
Közösségi érzés	Szeged	Temesvár	Komárom	Összesen
Igen	85,2%	66,4%	81,1%	76,7%
Nem	14,8%	33,6%	18,9%	23,3%
ÖSSZES VÁLASZ	100%	100%	100%	100%

Önkéntesség

13

A közösséghez tartozás érzése és a közösségi tevékenységekben való részvételhez a kérdőív még egy további témája, nevezetesen az önkéntes tevékenységekben való részvétel is szorosan kapcsolódik. Továbbá, az önkéntességre való hajlandóság jól mutatja a társadalmi elköteleződés, a másokért való felelősségvállalás „szintjét” és bizonyos tekintetben akár a szociális érzékenység fokmérője is lehet (pl. azon önkéntes tevékenységek esetében, amelyek társadalmi problémák megoldásához kapcsolódnak, hátrányos helyzetű csoportokkal való foglalkozás stb.)

Az eredmények pontosabb értelmezéséhez mindenképpen érdemes figyelembe venni, hogy Magyarországon a 2011. évi CXCV. A nemzeti köznevelésről szóló törvény szerint ötven óra közösségi szolgálat teljesítése is szükséges az érettségi bizonyítvány megszerzéséhez, amelyet első alkalommal a 2016. január 1-je után érettségi vizsgára jelentkező tanulóknak kell igazolniuk. Így a szegedi válaszok nem feltétlenül/tisztán az önkéntesség iránti valódi hajlandóságot tükrözik.

Az önkéntes tevékenységgel kapcsolatban a kérdőív az elmúlt egy év vonatkozásában a következőket vizsgálta: önkéntes tevékenységben való részvétel, a tevékenység típusa, gyakorisága, motivációja, illetve arra is rákérdeztünk, ha nem, miért nem végez valaki önkéntes tevékenységet.

A válaszadók 27,7%-a végzett önkéntes tevékenységet az elmúlt 12 hónapban. A felsorolt tevékenységek között a szegények számára végzett karitatív akciók és segítségnyújtás fordult elő a leggyakrabban (élelmiszersegély, könyv, ajándék, ruha), valamint a szemétszedés is rendszeres önkéntes tevékenységként jelent meg.

Az egyházi keretek között, gyerekprogramokon folytatott, önkéntes tevékenységek is fontos szereppel bírnak. Jól látható a válaszok sokfélesége, valamint az is, hogy a tevékenységek többsége intézményes keretek között történik (iskola, templom, falu vagy közösség). Az önkéntes tevékenységek rendszerességét tekintve, az alkalmoszerű önkéntesség dominál.

4. táblázat – Önkéntesség az elmúlt 12 hónapban

Részvétel önkéntes tevékenységben	Válaszok száma	Gyakoriság
Igen	225	27,7%
Nem	587	72,3%
ÖSSZES VÁLASZ	812	100%

5. táblázat –Önkéntes tevékenység típusai az elmúlt 12 hónapban

Karitatív tevékenység (élelmiszersegély, ruhasegély, ajándék)	25	10,7%
Szemétszedés	24	10,3%
Szabadidős tevékenység	14	6,0%
Plébániai tevékenység	14	6,0%
Segítség gyerekeknek- gyerekvigyázás	14	6,0%
Nincs válasz	13	5,6%
Tevékenység civil szervezetnél	11	4,7%
Gyerekprogramok-cserkészlet	11	4,7%
Tanulásban segítségnyújtás	11	4,7%
Iskolai vagy iskola körüli tevékenység (a tanulásban segítesen kívül)	10	4,3%
Környezetvédelem	9	3,9%
Fesztiválszervezés	8	3,4%
Karitatív alapokon álló versenyek szervezése	7	3,0%
Idősek segítése	6	2,6%
Orvosi, egészségügyi segítségnyújtás, elsősegély	5	2,2%
Falu rendben tartása	5	2,2%
Polgárőrség	4	1,7%
Közzszolgálat	4	1,7%

Az önkéntes tevékenységben való részvétel és az ötven óra közösségi szolgálat közötti kapcsolatot jól mutatja, hogy a válaszadók 40%-a az iskolán keresztül szerzett tudomást az önkéntes lehetőségről. Ezt követi a barátok és a család által szerzett információ. Érdekes adat, továbbá, hogy a válaszadók kevesebb, mint 10%-a szerzett tudomást egy adott lehetőségről más önkéntes tevékenységnek köszönhetően.

6. táblázat – Milyen módon szereztek tudomást az önkéntes munka lehetőségéről?

Az iskolán keresztül	135	40,2%
Barátoktól	77	22,9%
Családtól	42	12,5%
Előző önkéntes tapasztalat alapján	33	9,8%
Közösségi oldalról	24	7,1%
Egyéb	12	3,6%
Médiából	13	3,9%
ÖSSZESEN	336	100%

A válaszadók majdnem háromnegyede (72,3%) nem végzett önkéntes tevékenységet az elmúlt egy évben. Az önkéntes tevékenységből való kimaradás motivációi a következő diagramon láthatóak.

7. táblázat – Az önkéntes tevékenység elmaradásának okai

Az önkéntes tevékenység elmaradásának okai	Válaszok száma	Gyakoriság
Soha nem volt rá ideje	175	21,6%
Igazából soha nem gondolt erre	128	15,8%
Nem érdekli	97	12,0%
Nem tudja, hova forduljon	80	9,9%
Semmi érdekeset nem talál benne	57	7,0%
Soha senki nem buzdította, hogy vegyen részt ilyenben	41	5,1%
Egyéb	9	1,1%
Nincs válasz	225	27,7%
ÖSSZESEN	812	100%

15

Végül, a kérdőív a közel- és távoli jövőbeli tervekre is rákérdezett az önkéntes tevékenység vonatkozásában. A közeli jövőbeni önkéntesség lehetőségét illetően 43,7% vélekedik pozitívan, és csak 13,5% zárja ki a lehetőséget. A távoli jövőt illetően magas azoknak az aránya, akik bizonytalanok (52,5%), 12,7% nem tervez és kicsivel több mint egyharmad igen (34,9%) a távoli jövőben önkénteskedni.

8. táblázat – Az önkéntesség lehetősége a közeljövőben

Önkéntesség a közeljövőben	Válaszok száma	Gyakoriság
Igen	355	43,7%
Nem	112	13,8%
Nem tudja	345	42,5%
ÖSSZESEN	812	100%

9. táblázat – Az önkéntesség lehetősége a távoli jövőben

Önkéntesség a távoli jövőben	Válaszok száma	Gyakoriság
Igen	283	34,9%
Nem	103	12,7%
Nem tudja	426	52,5%
ÖSSZESEN	812	100%

A társadalmi tudatosság

Mit jelent a társadalmi tudatosság/társadalmi érzékenység?

Az angol social consciousness fogalom magyar megfelelője alatt a problémakatalógusban és a pedagógus-továbbképzés vonatkozásában olyan készséget fogunk érteni, amely képessé teszi az egyént arra, hogy a társadalmi problémák és a hátrányos helyzetű csoportok felé empátiával, érzékenységgel és nyitottsággal forduljon, valamint saját magát a társadalom egy tagjaként látva, képességének és élethelyzetének megfelelően, felelősségének tudatában tudjon és akarjon tenni a társadalmi problémák megoldásáért és a hátrányos helyzetű csoportok helyzetének javításáért.

Mindennek megfelelően, a problémakatalógus egyik központi eleme a társadalmi tudatosság/érzékenység kérdése, mint az a készség, amelyet az akkreditált pedagógus-továbbképzés fejleszteni szeretne. Mivel a képzés közvetett célcsoportja a középiskolai diákok, így egy valóban nekik szóló és hasznos képzés megalkotásához fontosnak látszik, hogy meghatározzuk azokat a kiinduló pontokat, előzetes ismereteket, amelyekkel a diákok a témát illetően rendelkeznek. Így, a kérdőív arról is szeretett volna információt gyűjteni, hogy a diákok tisztában vannak-e egyáltalán a társadalmi tudatosság/érzékenység fogalmának jelentésével, illetve mit jelent a fogalom számukra. A válaszok alapján látható, hogy a diákok több mint ötöde (26,5%) nincs tisztában a fogalom jelentésével. A válaszadók egyharmada (31,3%) szerint a «szociális tudatosság» azt jelenti, hogy konkrétan elkötelezzük magunkat a szociális problémák elleni harcban. Megkérdeztük továbbá azt is, hogy az elmúlt 12 hónapban részt vettek-e valamilyen, szociális probléma elleni küzdelemmel kapcsolatos tevékenységben és ha igen, akkor honnan szereztek tudomást a tevékenységről, milyen gyakran és milyen keretek között folytatták azt.

10. táblázat – A társadalmi tudatosság jelentése (összes válaszadó)

A társadalmi tudatosság jelentése	Válaszok száma	Gyakoriság
Konkrétan bekapcsolódni a szociális problémák megoldásába	254	31,3%
Nem tudja	215	26,5%
Bekapcsolódni a városrész, falu vagy közösség életében	175	21,6%
Rendszeresen érdeklődni az aktuális országos témák iránt	122	15,0%
Érdeklődni a politika iránt	36	4,5%
Egyéb	10	1,2%
ÖSSZESEN	812	100%

Ehhez a témakörhöz szorosan kapcsolódik a felelősségvállalás és a közösségi gondolkodás is. Ennek megfelelően, a kérdőív arra is rákérdezett, hogy kinek a feladata a szociális problémák elleni küzdelem. A válaszok alapján világosan látszik a személyes felelősség hárítása: a válaszadók majdnem fele (44%) szerint a szociális problémák megoldása az állam feladata. A szegedi válaszadók esetében ez az arány 48%. A válaszadók 17,4%-a szerint a szociális problémák megoldása a karitatív szervezetekre és önkéntesek részvételével működtetett jótékonyági/segélyszervezetekre hárul.

17

11. táblázat – Mely intézmények feladata első sorban a szociális problémák megoldása?

	Helyszín			
	Szeged	Temesvár	Komárom	Összesen
Az állam	46,1%	41,8%	48,9%	44,8%
Karitatív- és önkéntesek által működtetett segélyszervezetek	18,2%	16,2%	18,3	17,4%
Helyi hatóságok	9,9%	18,2%	11,7%	13,5%
Helyi közösségek (nemzetiségi, vallási, család, falusi vagy lakónegyedhez kötött)	14,0%	10,3%	13,3%	12,4%
Közzszolgáltatást végző magáncégek	6,9%	6,7%	2,2%	6,2%
Vallási intézmények	5,0%	6,7%	5,6%	5,8%
ÖSSZESEN	100%	100%	100%	100%

Jövőbe vetett bizalom és boldogság

A társadalmi érzékenység fejlesztésének lehetőségeiről sokat elárul az adott társadalmi környezet és a társadalom mentális egészsége. Az a társadalom, amelynek tagjai nem egészségesek mentálisan, kevésbé valószínű, hogy képesek hátrányos helyzetű csoportokkal foglalkozni vagy másokat érzékenyíteni. Így érdekes adalékkal szolgálnak a problémakatalógus személyes megelégedettséggel és a jövőbe vetett bizalommal kapcsolatos eredményei.

A jövőben való bizalom tekintetében elmondható, hogy egynegyede (26,5%) teljesen bízik a jövőben és a válaszadók 47,4%-a többnyire bízik benne. A személyes boldogságot tekintve, a válaszadók egynegyede maradéktalanul boldog (25,7%), míg 57,9% „többnyire boldog”-nak tartja magát.

Mindkét esetben elmondható, hogy a válaszadók összesen kb. 2/3 része bizalommal van a jövő iránt és személyes boldogságot tapasztal az életében. Mindez nem rossz kiindulási pont ahhoz, hogy a fiatalokat személyes problémáikon és az őket foglalkoztató kérdéseken túl egy tágabb közösség problémáira és nehézségeire is fogékonnyá tegyük.

12. táblázat – Személyes boldogság

Személyes boldogság	Gyakoriság
Igen, abszolút	25,7%
Többnyire igen	57,9%
Nem igazán	14,0%
Egyáltalán nem	2,3%
ÖSSZESEN	100%

13. táblázat – A jövőbe vetett bizalom

Jövőbe vetett bizalom	Gyakoriság
Igen, abszolút	26,5%
Többnyire igen	47,4%
Nem igazán	21,4%
Egyáltalán nem	4,7%
ÖSSZESEN	100%

Problémalista

19

A problémakatalógus második részében egy ún. problémalistát állítunk fel a kérdőív eredményei alapján, azaz a fiatalok által leg súlyosabbnak tartott társadalmi problémákat és az ország előtt álló kihívásokat soroljuk fel fontosság szerint csökkenő sorrendben. A kérdőívben vizsgált időintervallum az elkövetkező tíz évre terjedt ki.

Az elkövetkező tíz év legfontosabb témáit illetően a válaszadók az oktatást és a gazdasági fejlődést emelték ki, majd a szegénység elleni harc, a környezetvédelem, a bevándorlás és a határok ellenőrzése következett.

14. táblázat – A legfontosabb kérdések az ország számára az elkövetkezendő 10 évben (összes válaszadó)

Téma	Válaszok száma	Gyakoriság
Oktatás	506	14,0%
Gazdasági növekedés	337	9,3%
Szegénység elleni harc	313	8,7%
Környezetvédelem	302	8,4%
Határok/bevándorlók ellenőrzése	295	8,2%
Bűnözés elleni harc	252	7,0%
Foglalkoztatás	243	6,7%
Demokrácia	192	5,3%
Idősek segítése	170	4,7%
Nyelvhasználat szabadsága	169	4,7%
Infrastruktúra fejlesztése	163	4,5%
Háborús fenyegetettség	155	4,3%
A kisebbségek jogai	148	4,1%
Európai Unió	97	2,7%
Vállalkozási szabadság	91	2,5%
Vallásszabadság	81	2,2%
Területi autonómia	57	1,6%
Szakszervezeti mozgalom	33	0,9%
Egyéb	8	0,2%
ÖSSZESEN	3612	100%

Konklúzió helyett

A problémakatalógus néhány bevezető gondolat és a dokumentum céljának ismertetése után sorra vette azokat a témákat, amelyek a 30 órás akkreditált pedagógus-továbbképzés szempontjából releváns kiindulási pontot nyújthatnak. Ismertettük a válaszadók véleményét a közösségi tevékenységek és a közösséghez való tartozás érzése, az önkéntesség, a társadalmi tudatosság és a személyes boldogság, valamint a jövőbe vetett bizalom kapcsán. Végül, egy olyan problémalistát is felállítottunk, amely megmutatja a válaszadók által legfontosabbnak ítélt jövőbeli kérdéseket és legsúlyosabb nehézségeket az elkövetkező tíz évet tekintve.

Az egyes témákkal kapcsolatos válaszadói vélemény mellett a problémakatalógus legfontosabb megállapítása, amely az akkreditálandó továbbképzés szempontjából is kiemelten fontos, hogy a válaszadók jelentős hányada (több mint ötöde) számára nem világos a társadalmi tudatosság fogalmának jelentése. Végül, érdemes kiemelni azon járulékos tényezők jelentőségét (közösségi akciókban és önkéntes munkában való részvételi hajlandóság, személyes boldogság, valamint bizalom a jövőben), amelyek befolyásolják a társadalmi érzékenység fejlesztésének perspektíváit és lehetséges eszközeit. Mindezek alapján érdemes megállapítani, hogy a társadalmi tudatosság/érzékenység fejlesztését az alapokkal és az alapokról kell kezdeni, mivel témánként ugyan eltérő mértékben, de a válaszadók releváns hányada nem rendelkezik előzetesen a szükséges kompetenciákkal és ismeretekkel.

Melléklet

21

Kérdőív

Egy nemzetközi szociális témájú pályázat (Érted?! című Erasmus+ pályázat) keretében felmérést végzünk Magyarországon, Szlovákiában és Romániában élő középiskolás fiatalok körében. A kérdőív kitöltése 10–15 percet vesz igénybe. A válaszokat névtelenül kezeljük. Köszönjük a kérdőív kitöltésére fordított időt!

I. Média és nyelvek

1. Az elmúlt 30 napban:

1.1. Milyen gyakran olvastál nyomtatott sajtót?

	Naponta	Hetente kb. 1 alkalommal	Az elmúlt 30 napban 1-2 alkalommal	Ritkábban vagy soha
Helyi (települési) vagy megyei				
Regionális				
Országos				
Szomszédos országok sajtótermékei				
Nemzetközi (angolul, németül, franciául, olaszul stb.)				

1.2. Milyen gyakran néztél hírműsort a TV-ben (pl. Híradó)?

	Naponta	Hetente kb. 1 alkalommal	Az elmúlt 30 nap- ban 1-2 alkalommal	Ritkábban vagy soha
Helyi (települési) vagy megyei				
Regionális				
Országos				
Szomszédos országok sajtótermékei				
Nemzetközi (angolul, németül, franciául, olaszul)				

1.3. Milyen gyakran olvastál internetes hírportálokat?

	Naponta	Hetente kb. 1 alkalommal	Az elmúlt 30 nap- ban 1-2 alkalommal	Ritkábban vagy soha
Helyi (települési) vagy megyei				
Regionális				
Országos				
Szomszédos országok sajtótermékei				
Nemzetközi (angolul)				

2. Ha információra van szükséged, milyen nyelvű médiához fordulsz?

- ☐ Német ☐ Angol ☐ Egyéb, éspedig:
☐ Magyar ☐ Szerb
☐ Szlovák ☐ Román

3. Az elmúlt 30 napban elhagytad-e annak a régiónak a területét, ahol élsz?

- ☐ Naponta többször
☐ (Majdnem) minden nap
☐ Kb. heti egy alkalommal
☐ Egy alkalommal az elmúlt 30 napban
☐ Nem hagytam el

4. Az elmúlt 30 napban elhagytad-e annak az országnak a területét, ahol élsz?

- ☐ Naponta többször
- ☐ (Majdnem) minden nap
- ☐ Kb. heti egy alkalommal
- ☐ Egy alkalommal az elmúlt 30 napban
- ☐ Nem hagytam el

5. Felnőttként hol szeretnél élni? (Csak egyet válassz!)

- ☐ Ugyanezen a településen
- ☐ Ugyanebben a régióban
- ☐ Ugyanebben az országban
- ☐ Egy másik országban, éspedig:

23

II. Személyes tevékenységek

6. Jelenleg tagja vagy-e a következőknek/részt veszel-e a következő munkájában:

	Igen	Nem
Iskolai diákönkormányzat		
Ifjúsági szervezet/mozgalom (pl. Cserkészlet)		
Karitatív/önsegélyező szervezet		
Sportegyesület		
Művészeti/kulturális egyesület		
Egyházi tevékenység		
Politikai párt		
Települési önkormányzat		
Egyéb, éspedig:		

7. Az elmúlt tizenkét hónapban részt vettél-e valamilyen önkéntes tevékenységben?

- ☐ Igen
- ☐ Nem

7.1. Ha igen, írd le pár szóban, mit csináltál:

.....

.....

7.2. Ha igen, milyen gyakran folytattad ezt a tevékenységet?

- ☐ 1-2 alkalommal, véletlenszerűen
- ☐ 3-12 alkalommal az elmúlt tizenkét hónapban, de nem rendszeresen
- ☐ Kb. havi 1 alkalommal, rendszeresen
- ☐ Kb. heti egyszer
- ☐ Majdnem minden nap/minden nap

7.3. Ha igen, honnan tudtad, hogy erre (ezekre) a tevékenység(ek)re szükség van? (több válasz is lehetséges).

- ☐ Az iskolán keresztül
- ☐ A médián keresztül
- ☐ Más, korábbi önkéntes tevékenység révén
- ☐ A családon keresztül
- ☐ Barátoktól
- ☐ Közösségi oldalakról
- ☐ Egyéb, éspedig:

7.4. Ha igen, miért vettél részt önkéntes tevékenységben? (csak egy válasz lehetséges.)

- ☐ Mert jó tapasztalat/előny az első munkakereséskor
- ☐ Mert jó eszköz mások megismerésére
- ☐ Mert különböző képességekre és szaktudásra tehettek szert
- ☐ Mert jó szabadidős tevékenység
- ☐ Mert egy számomra kedves ügy védelmére kelhetek
- ☐ Mert az ismerőseim is részt vettek
- ☐ Mert valaki megkért rá (iskola, család stb.)
- ☐ Egyéb, éspedig:

7.5. Ha nem, miért nem vettél részt önkéntes tevékenységben? (több válasz is lehetséges)

- ☐ Semmi érdekeset nem találtam benne
- ☐ Még soha senki nem ösztönzött ilyesmire
- ☐ Nem tudtam, hová forduljak
- ☐ Nem volt rá időm
- ☐ Nem igazán gondoltam rá
- ☐ Nem érdekel
- ☐ Egyéb, éspedig:

8. Sportoltál-e az elmúlt harminc napban?

- ☐ Igen
- ☐ Nem

8.1. Ha igen, milyen keretek között? (több válasz is lehetséges)

- ☐ Iskolában
- ☐ Klubban/egyesületben
- ☐ Önkormányzati keretek között
- ☐ Egyéb, éspedig:
- ☐ Barátokkal
- ☐ Egyházközségi keretekben
- ☐ Egyedül

9. Az elmúlt harminc napban folytattál-e művészeti tevékenységet (zene, tánc, színjátszás...)?

- ☐ Igen
- ☐ Nem

9.1. Ha igen, milyen keretek között? (több válasz is lehetséges)

- ☐ Iskolában
- ☐ Klubban/egyesületben
- ☐ Önkormányzati keretek között
- ☐ Egyéb, éspedig:
- ☐ Barátokkal
- ☐ Egyházközségi keretekben
- ☐ Egyedül

10. Az elmúlt 12 hónapban részt vettél-e szociális problémák elleni küzdelemmel kapcsolatos tevékenységben/projektben, a családi kereteken kívül?

- ☐ Igen
- ☐ Nem

10.1. Ha igen, milyen keretek között? (Több válasz is lehetséges.)

- ☐ Iskolában
- ☐ Barátokkal
- ☐ Egyedül
- ☐ Egyesületben, klubban
- ☐ Egyházközségi keretek között
- ☐ Önkormányzati keretek között
- ☐ Egyéb, éspedig:

10.2. Ha igen, milyen gyakran folytattad ezt a tevékenységet?

- ☐ 1-2 alkalommal, véletlenszerűen
- ☐ 3-12 alkalommal az elmúlt tizenkét hónapban, de nem rendszeresen
- ☐ Kb. havi 1 alkalommal, rendszeresen
- ☐ Kb. heti egyszer
- ☐ Majdnem minden nap/minden nap

10.3. Ha igen, milyen témában?

- ☐ Nehéz helyzetben lévő fiatalok segítése (iskolai problémák, hátrányos helyzet, családi gondok stb.)
- ☐ Idősek segítése
- ☐ (Iskolai, szociális, családi stb.) nehézségekkel küzdő fiatalok segítése
- ☐ Idősek segítése
- ☐ Fogyatékkal élők segítése
- ☐ Szenvedélybetegek segítése (drog, alkohol stb.)
- ☐ Hajléktalanok/lakhatási gondokkal küzdők segítése
- ☐ Humanitárius segély (ételosztás, alapvető szükségleti cikkek osztása)
- ☐ Beilleszkedéssel kapcsolatos segítség (bevándorlók stb.)
- ☐ Egyéb, éspedig:

11. Tervezed-e, hogy részt veszel önkéntes tevékenységben

11.1. A közeljövőben?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Nem tudom

11.2. Az életed során?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Nem tudom

11.3. Ha igen, milyen tevékenység(ek)ben szeretnél részt venni?

.....

.....

III. Személyes vélemény

12. Általában bízol-e az alábbi intézményekben, hogy megvalósítják küldetésüket?

	Igen, teljesen	Igen, többnyire	Nem igazán	Egyáltalán nem
Jótékonyági szervezetek				
Sportegyesületek				
Kulturális egyesületek				
Szakszervezetek				
TV				
Nyomtatott sajtó				
Igazságszolgáltatás				
Egyház				
Országod politikusai				
Európai Unió				
Az országban működő vállalkozások				
Az állam				
Iskolák és egyetemek				
Önkormányzat				

13. Mennyire érdekel a politika?

- ☐ Nagyon
- ☐ Közepesen
- ☐ Kevésbé
- ☐ Egyáltalán nem

14. Az alábbi témák közül melyek azok, amelyek alapvető fontosságúak lesznek országod életében az elkövetkező tíz évben? (Legfeljebb 5 válasz lehetséges.)

- ☐ Gazdasági növekedés
- ☐ Oktatás
- ☐ Idősek támogatása
- ☐ Nyelvi szabadság
- ☐ A vállalkozás szabadsága
- ☐ A bevándorlás/határok ellenőrzése
- ☐ Háborús fenyegetés
- ☐ Kisebbségek jogai
- ☐ Demokrácia
- ☐ Szakszervezeti mozgalom
- ☐ Európai integráció
- ☐ Bűnözés elleni küzdelem
- ☐ Infrastruktúrafejlesztés
- ☐ Foglalkoztatás
- ☐ Környezetvédelem
- ☐ Vállásszabadság
- ☐ Szegénység elleni küzdelem
- ☐ Regionális autonómia
- ☐ Egyéb, éspedig:

15. Szerinted melyek az országod előtt álló legnagyobb nehézségek? (Legfeljebb 3 szó vagy kifejezés)

.....

.....

16. Szerinted melyek az országod előtt álló legnagyobb lehetőségek? (Legfeljebb 3 szó vagy kifejezés)

.....

.....

17. Az alábbiak közül jelöld meg (oszloponként) azt a három szociális problémát, amely szerinted a legfontosabb...

	...abban a faluban vagy városrészben, ahol laksz	...abban a régióban, ahol laksz
A fiatalok (gyermekek, serdülők) iskolai nehézségei		
A frissen végzettek elhelyezkedési nehézségei		
Munkanélküliség (a teljes lakosság szempontjából)		
A lakosság szegénységi szintje		
Mélyszegénység a lakosság egy részénél		
A megelőzés kultúrájának hiánya az egészségügyben		
Egészségi problémák elhanyagolása		
Lakhatási problémák (hajléktalanság, rossz minőségű lakhatás stb.)		
(Kulturális, vallási, etnikai stb.) kisebbségek beilleszkedése		
Kábítószer- vagy alkoholfüggőségi problémák		
Idősek elszigetelődése vagy elhanyagolása		
Testi vagy szellemi fogyatékkal élők elszigetelődése vagy elhanyagolása		
Az (egészségügyi, kulturális, oktatási, közigazgatási stb.) infrastruktúra hiánya		
Egyéb, éspedig:		
Egyéb, éspedig:		
Egyéb, éspedig:		

18. Szerinted elsősorban kinek a dolga a szociális problémák elleni küzdelem? (Max. 2 válasz lehetséges.)

- ☐ A jótékonyági és szociális segélyekkel foglalkozó, önkéntesek által működtetett szervezeteké
- ☐ A közszolgáltatást nyújtó magánvállalatoké
- ☐ A vallási szervezeteké
- ☐ A helyi (etnikai, vallási, családi, falusi vagy városrészi) közösségeké
- ☐ A helyi hatóságoké
- ☐ Az államé

19. Szerinted elsősorban mit jelent a szociális tudatosság? (Csak egy válasz lehetséges.)

- ☐ Konkrétan bekapcsolódni egy vagy több szociális probléma megoldásába
- ☐ Érdeklődni a politika iránt
- ☐ Rendszeresen érdeklődni az aktuális országos témák iránt
- ☐ Bekapcsolódni a városrész, a falu vagy a közösség életébe
- ☐ Nem tudom
- ☐ Egyéb, éspedig:

20. Általánosságban hogyan érzed magad egy 1–10-ig tartó skálán?

(Nagyon rosszul) 1..... 2..... 3..... 4..... 5..... 6..... 7..... 8..... 9.....10 (nagyon jól)

21. Általánosságban...

	Igen, teljesen	Igen, többnyire	Nem igazán	Egyáltalán nem
...boldog vagyok az életben				
...bízom a jövőben				
...fizikailag jó formában vagyok				
...elégedett vagyok a tanulmányaimmal				

30

22. Milyen problémákkal nézel szembe mostanában? (Több válasz is lehetséges.)

- ☐ Egészségi
- ☐ Pénzügyi vagy anyagi
- ☐ Emberi kapcsolatokhoz (család, barátok stb.) Kötődő
- ☐ A terveim megvalósításához kötődőkkel
- ☐ Egyéb, éspedig:
- ☐ Nincs különösebb problémám

23. A jövődre nézve mit vársz egy olyan társadalomtól, amelyben jó élni? (Legfeljebb 3 szó vagy kifejezés)

.....

.....

IV. Személyes kérdések

24. Érzed-e úgy, hogy tagja vagy egy közösségnek?

- ☐ Igen
- ☐ Nem

24.1 Ha igen, milyen közösségnek?

- ☐ Falusi vagy városrészi szinten működőnek
- ☐ Városi szinten működőnek
- ☐ Egyházinak
- ☐ Egy szabadidős tevékenységgel foglalkozónak (sport, művészet stb.)
- ☐ Egy közösségi oldalon működőnek
- ☐ Egy közeli barátokból állónak
- ☐ Egy családinak
- ☐ Egy másiknak, éspedig:...

25. Nemed

- ☐ férfi
- ☐ nő

26. Életkorod

- ☐ 14 év alatt
- ☐ 14–15 év
- ☐ 16–17 év
- ☐ 18–24 év
- ☐ 25–34 év
- ☐ 35–49 év
- ☐ 50 év felett

27. Legmagasabb iskolai végzettséged?

- ☐ Általános iskola alsó tagozat
- ☐ Általános iskola felső tagozat
- ☐ Szakiskola vagy szakközépiskola
- ☐ Gimnázium
- ☐ Főiskola vagy egyetem

28. Anyanyelved? (Legfeljebb kettő)

- ☐ Román
- ☐ Szerb
- ☐ Magyar
- ☐ Szlovák
- ☐ Angol
- ☐ Német
- ☐ Egyéb, éspedig:

29. Vallásod:

30. Állampolgárságod:

31. Nemzetiséged:

32. Lakóhelyed (település):

33. Szüleid foglalkozása?

Apa:

Anya:

Erasmus+